

Nos últimos anos, o voluntariado precisa experimentar un gran auxe. Estes grupos de cidadáns dan resposta ás máis diversas necesidades sociais de forma cada vez mellor organizada e crecen articulando un amplo movemento baseado nunha aposta libre, desinteresada e solidaria. Todas estas persoas que realizan a labor de voluntariado en entidades contribúen a mellorar a calidade de vida da sociedade e caracterízanse por ser propostas abertas, dispostas a acoller a calquera persoa interesada nos seus obxectivos e as súas iniciativas. O movemento asociativo é un ámbito de participación, de traballo en equipo, de aprendizaxe continua e de transformación social.

1. QUE É O VOLUNTARIADO

O voluntariado é unha maneira de demostrar a solidariedade organizada, unha intervención da comunidade na resolución dos seus problemas. A acción voluntaria expresa a responsabilidade e implicación dos cidadáns no desenvolvemento comunitario; en definitiva, o voluntariado é unha ferramenta para exercer o dereito a participar e transformar a realidade que nos rodea.

Tradicionalmente, foron dous os sectores que deron resposta ás necesidades individuais e colectivas da sociedade. Por unha banda, o denominado Sector Público, ámbito xestionado polas institucións que emanan do sistema representativo (concellos, deputacións, gobernos, Comunidade Europea, etc.) e sostido cos nosos impostos.

Polo outro, o segundo é o Sector Privado, o que depende da iniciativa particular e dos recursos individuais. No noso sistema económico isto tradúcese socialmente na privacidade de determinados espazos e economicamente no libre mercado.

Pero esta división é insuficiente para definir a implicación dos individuos coa contorna social. Comete o sospeitoso erro de esquecer que, xunto a ambos os marcos, as persoas, a sociedade, teceron unha rede de relacións paralelas máis ou menos intensas, con maior ou menor grao de organización e con posturas ideolóxicas de todo tipo.

A través desta rede buscáronse solucións para as demandas sociais non cubertas pola administración e o mercado e lanzáronse propostas alternativas de comprensión e xestión da realidade cuestionando, moitas veces, a orde establecida. Estamos a falar das entidades sen ánimo de lucro, chámense asociacións, plataformas, coordinadoras, ONGs ou fundacións, axentes sociais que non só organizan a solidariedade e a contestación sociopolítica senón que teñen, ademais, un peso económico cada vez maior. É o chamado Terceiro Sector.

Desde este espazo é desde onde o voluntariado intervén fronte ás necesidades en forma de asociacións de pais e nais, de alumnos e alumnas, de tempo libre, de organizacións de cooperación cos países do Sur, de reivindicacións ecoloxistas, feministas, antimilitaristas, de grupos de afectados e afectadas, de terceira idade, de axuda mutua... É desde este espazo desde onde o voluntariado exerce a súa función reivindicativa e crítica sobre a política social e o sistema económico, vixiando para denunciar todo aquilo que entorpeza o pleno desenvolvemento comunitario e a xustiza social.

2. QUEN É UNHA PERSOA VOLUNTARIA

Quen pode ser unha persoa voluntaria/o é quen ofrece, por elección propia, o seu tempo, os seus coñecementos, a súa experiencia... para o desempeño gratuito dun labor solidario, sen recibir ningún tipo de remuneración por iso. O seu obxectivo é transformar a sociedade desde o convencemento de que o seu esforzo contribúe á creación dun mundo mellor.

Calquera persoa pode ser voluntaria. Todos temos algo que achegar en función das nosas capacidades, as nosas motivacións e as nosas circunstancias persoais. Sempre imos atopar o noso lugar, a nosa tarefa.

Pero si o QUE facer é importante non o é menos o COMO facelo. Por iso, a persoa voluntaria comprométese libremente a realizar de forma desinteresada actividades de interese social, colaborando en devanditas tarefas dunha forma organizada. É dicir, ponse a disposición doutras persoas por propia iniciativa.

Que é o traballo voluntario. É un traballo, o cal implica dedicación e esforzo. Pero, ademais, tamén é unha opción persoal voluntaria e libre, polo que require un compromiso estable cunha organización que canalice a nosa participación, sempre gratuíta e en favor doutras persoas e da sociedade en xeral.

Requisitos para ser unha persoa voluntaria

- Querer participar.
- Dispor de algo de tempo.
- Estar disposto a compartir, aprender, e traballar con/para os demais.
- Cumprir co compromiso que se adquire.

A persoa voluntaria realiza a súa acción solidaria por dous tipos de motivacións e razóns principais:

- Por razóns ideolóxicas, éticas e morais, ou de carácter relixioso, que lle levan a sentir como seus os problemas e necesidades doutros, a querer facer algo para mellorar a sociedade, cambiar as cousas, transformar o mundo.

- Por razóns persoais, pola necesidade de sentirse socialmente útil, de coñecer e vivir novas experiencias, formarse e desenvolverse como persoa, relacionarse e traballar con outros,...

Eses dous tipos de motivacións principais combínanse en cada persoa voluntaria en distintas proporcións. A acción voluntaria significa DAR (tempo, recursos, traballo, etc.) e tamén RECIBIR (satisfacción, aprendizaxes, experiencia, relacións humanas, etc.).

Cando estamos a decidir si penetrarnos no mundo do voluntariado ou non, non adoitan faltar os temores que frean as nosas ganas por participar, como pensar que o noso esforzo non vai servir para nada, que se quitan postos de traballo, que non teño experiencia de voluntariado, que non sei si vou servir ou que non teño nada que achegar. Son temores comprensibles pero, normalmente, infundados.

E a mellor forma de demostrarse a un mesmo que si se pode encaixar no voluntariado é probando. Si tes algo de tempo e unha pequena motivación, lánzate; só haberá que atopar a organización que mellor responda ás túas posibilidades, na que te atopas máis a gusto e desde a que poidas participar.

As organizacións, segundo as súas características e necesidades, ofrecen unha gran variedade de posibilidades de colaborar a calquera persoa interesada. Non importa a idade, a formación académica, ou a experiencia previa que se teña, o importante é querer participar e estar disposto.

Funcións da acción voluntaria:

Como verás a continuación, as persoas voluntarias realizan, nas asociacións e fundacións, todo tipo de tarefas, por exemplo:

- Investigación: recollendo datos e testemuños sobre unha determinada situación, un territorio, unha comunidade ou un sector social, ao redor de problemas ou necesidades concretas.
- Información e sensibilización: difundindo, dando a coñecer situacións, necesidades, problemas, espertando e mobilizando as consciencias.
- Orientación e asesoramento: escoitando, atendendo consultas, prestando apoio e facilitando información a persoas ou colectivos en situación de necesidade.
- Formación: educando en valores, capacitando en habilidades sociais, hábitos de saúde, habilidades profesionais, etc., a persoas e colectivos sociais.
- Reivindicación e denuncia: reclamando dereitos, sinalando irregularidades ou inxustizas.
- Captación de fondos e recursos: recollendo e canalizando diñeiro, medios materiais, recursos técnicos, necesarios para o desenvolvemento de proxectos solidarios ou a atención a situacións de emerxencia.
- Apoio e asistencia directa a persoas en situación de necesidade: atendendo a enfermos de sida, toxicómanos, anciáns que están sós, mulleres maltratadas, transeúntes, sen teito.
- Planificación e xestión de proxectos de acción: analizando necesidades, formulando obxectivos e estratexias de acción, buscando e organizando todo tipo de recursos, avaliando resultados.
- Dirección, xestión e mantemento de organizacións de acción voluntaria: ocupándose de fortalecer a participación, mellorar a eficacia no funcionamento

organizativo e na acción para alcanzar os obxectivos, desenvolvendo as relacións con outras organizacións ou institucións.

O voluntariado supón a relación entre a persoa e a organización na que presta os seus servizos. Esta relación xera uns dereitos e unhas obrigas.

Dereitos da persoa voluntaria

- Participar activa e libremente na organización, recibindo a debida información sobre a mesma e en especial sobre os seus fins, estrutura organizativa e funcionamento.
- Colaborar no deseño, elaboración, execución e avaliación dos programas e proxectos nos que interveña así como ter a oportunidade de dar a súa opinión sobre aspectos da organización.
- Recibir o apoio técnico, humano e formativo que requira a tarefa que desempeñe e ser asesorado sobre as súas actividades.
- Recibir a cobertura dun seguro polos danos e prexuízos que o desempeño da súa actividade como voluntario puidese causar a terceiros.
- Recibir un trato xusto e non discriminatorio, respectando a súa liberdade, dignidade, intimidade e crenzas.
- Realizar a súa actividade nas debidas condicións de seguridade e hixiene, en función da natureza e características da mesma.
- Obter o respecto e o recoñecemento debido pola gratuidade do seu labor e a súa contribución social.
- Cesar libremente, previo aviso, na súa condición de voluntario.

Obrigas da persoa voluntaria

- Apoiar activamente á organización na que se integra, participando e colaborando coa mesma na medida das súas posibilidades.
- Cumprir os compromisos adquiridos coa organización, respectando os fins e a normativa pola que se rexe.
- Actuar dilixentemente na execución das tarefas que asuma e lle sexan encomendadas e seguir as instrucións que se lle impartan polas persoas responsables da organización.
- Participar nas actividades formativas previstas pola organización e nas que sexan necesarias para manter a calidade dos servizos que se prestan.
- Gardar a confidencialidade da información recibida e coñecida no desenvolvemento da súa actividade voluntaria.
- Respectar os dereitos das persoas ou do grupo de persoas a quen dirixe a súa actividade.

Valores que sustentan ao voluntariado

Estes son os valores crave que forman a esencia do traballo voluntario: a solidariedade, a participación, a organización e a gratuidade. Vexámolas.

A solidariedade

É a primeira condición. Significa ser sensibles á realidade que nos rodea, aos problemas, á inxustiza e ser capaces de saír de nós mesmos para actuar en favor dos demais.

A participación

Hai moitos ámbitos de participación na nosa sociedade: a familia e o círculo de amizades, o traballo, o noso voto, o noso consumo, os nosos impostos, o noso tempo libre ... E cada vez que participamos estamos a condicionar o mañá, apostando por un tipo ou outro de sociedade. O voluntariado é unha oportunidade radicalmente diferente de participar, porque leva compromiso e unha clara intencionalidade de transformación e mellora social.

A acción

O voluntariado non é só un valor ético, unha actitude, senón unha práctica concreta. O voluntariado faise, é acción. Se queda tan só nun vago espírito de boa persoa, de bo cidadán ou cidadá, acaba sendo algo baleiro e sen sentido. O que cambia o mundo, o que enfrenta os problemas e as necesidades, é a acción.

A organización

Voluntariado e organización son conceptos indisolubles. O tipo de labor e a dedicación necesaria requiren do traballo en equipo. Só o traballo nunha organización garante a eficacia, xa que fortalece a posición social das nosas reivindicacións e ofrece a posibilidade de contrastar, dar continuidade á nosa acción e compartir as tarefas.

A gratuidade

A gratuidade é a base da acción voluntaria. O voluntariado, por definición, por principio, móvese de forma desinteresada. O voluntario non espera ningún beneficio económico nin material para si, senón que pretende contribuír á consecución dun beneficio social, duns fins e obxectivos centrados no ben común.

A IMPORTANCIA DO VOLUNTARIADO

As razóns do traballo voluntario

Como xa comentamos, o voluntariado é un importante factor de desenvolvemento persoal pero, sobre todo, é un imprescindible motor de desenvolvemento social.

Por unha banda, fai posible a participación cidadá e, por outro, contribúe á mellora da calidade de vida da sociedade, defende os intereses de persoas e grupos en situación de desvantaxe social, colabora na resolución de necesidades sociais concretas e xera, con valentía e orixinalidade, novas e alternativas propostas de mellora.

As organizacións de voluntariado traballan na consecución de fins sociais fundamentais: defensa do medio ambiente; inserción social de persoas e colectivos en situación de

exclusión; prevención de situacións de marxinação; cooperación cos países en vías de desenvolvemento; defensa dos dereitos humanos; desenvolvemento da comunidade; promoción da cultura, o deporte, a educación...

O voluntariado é indispensable, ademais, porque actúa desde as necesidades existentes en cada momento, porque incide directa e inmediatamente nos problemas facendo de avanzada na procura de solucións.

E ademais, o voluntariado contribúe a recuperar o protagonismo e o control sobre a nosa propia vida, o noso barrio, a nosa cidade ou o noso planeta, en definitiva. A acción voluntaria evita que sexa unha minoría quen decida, porque fai ouvir a nosa voz, porque fai posible que participar sexa algo máis que votar cada catro anos.

Obxeccións necesarias

Moitas veces criticase ao voluntariado argumentando que quita postos de traballo, que a Administración é quen debe facerse cargo das necesidades, que serve para acougar a propia conciencia pero en realidade non transforma nada, que a gratuidade está en dúbida cando a cambio de participar obtéñense beneficios como créditos de estudo... Cando algo disto ocorre, o voluntariado, efectivamente, perde todo o seu sentido.

O voluntariado non acha a súa xustificación na precarización das condicións sociais nin debe desenvolverse a costa do ben común. É inadmisíbel un voluntariado que pretenda substituír ás institucións públicas, que faga desaparecer formas primarias de solidariedade, como a familia, as amizades ou as relacións veciñais, ou que creza provocando a destrución de emprego.

En primeiro lugar, lonxe de pretender substituír ás institucións, o voluntariado ha de esixir a estas que cumpran coas súas obrigas. En todo caso, as entidades sociais complementan a actuación dos poderes públicos alí onde o seu labor poida ser máis flexible e eficaz.

En segundo lugar, o voluntariado é unha máis entre as formas de solidariedade e de relación coa realidade social. O seu obxectivo non é competir nin desbancar a outros marcos de referencia individuais ou colectivos, sexan afectivos, laborais ou de lecer, senón engadir unha posibilidade máis para despregar as nosas inquietudes solidarias.

En terceiro e último lugar, unha persoa voluntaria non debe suplantar o traballo dun profesional. O voluntariado e os profesionais han de camiñar xuntos en tarefas que se complementan. E onde a profesionalización non chegue aínda, o voluntariado actuará como sempre o fixo, como pioneiro, detectando necesidades, cubríndoas se é preciso e reivindicando para elas o compromiso público, a acción profesional e a asignación de medios e de recursos.

COMO PARTICIPAR

A continuación propómosche unha serie de pasos a seguir para participar como persoa voluntaria:

- Reflexiona sobre as motivacións e inquietudes que te moven.
- Establece a dedicación que podes ofrecer: cantas horas podes empregar, cantos días e con que continuidade. Ás veces, as circunstancias persoais, laborais ou familiares poden impedir realizar un labor voluntario de forma adecuada.
 - As entidades requiren persoas que ofrezan un mínimo de estabilidade no seu compromiso. Deberás deixar claro desde o principio se se trata dunha colaboración temporal ou puntual e que factores poden condicionar a túa colaboración.
 - Busca e elixe o campo de acción que máis che atrae, a que máis che interesa, e infórmate sobre os seus labores e necesidades.
 - Infórmate das asociacións que existen no campo no que queres participar e elixe a que sexa máis adecuada aos teus intereses e ás túas posibilidades de dedicación.
 - Unha vez en contacto coa organización, define con ela as tarefas a realizar, aquelas para as que esteas máis capacitado.

EN QUE PODO SER VOLUNTARI@ NO CDR O VISO

Mantemento nos diferentes inmobles e arredores: Reitoral, Vivenda Comunitaria, Centro de Inclusión, Forno, Fonte-lavadoiro, Forxa, Casas da Memoria...

Mantemento dos espazos exteriores que nos deixan para os animais: limpeza, rozar, rehabilitar os cercados e as diferentes faenas na contorna dependendo dá época do ano.

Mantemento dous soutos de castiñeiros e espazo na Natureza (poulas de Monelo)

E traballos puntuais dependendo da época do ano: por ex. desatascar caleiros non comezo do inverno, recoller as castañas, facer os sementeiros, etc.

Gandaría: Atención e Coidado dos animais: galiñas e coellos, burros e ovellas. Acompañando nas rutinas diarias, pastoreo e traballos puntuais (podoloxía, carrexar o estrume para facerlles a cama...), etc.

Agricultura: Tarefas de tempada na Horta-Invernadoiro, na Leira da Rañada (detrás do C. de Inclusión).

Acompañamento ás persoas (da vivenda, do centro de inclusión e a posibilidade de aumentalo ás que participan no comedor a domicilio)

Tarefas neste momento, outono 2021:

- Apañar as castañas dous diferentes soutos que nos deixaron
- Cortar xestas para seguir preparando os espazos dos soutos de Castiñeiros no Liñón
- Na Lama: Limpar o rego de desaugue dentro (das lameiras onde están as ovellas) e fóra ata onde empezan os tubos do rede de sumidoiros.
- Recollida de landras e outras sementes para estratificar e ter material para o obradoiro do Carballo con Botas (próxima campaña do Pobo escola).
- Cargar a terra que está no canellón do Outeiro (onde as casas da Memoria) e levala

para o invernadoiro.

- Colocación de placas cos códigos qr polo pobo para posibilitar a quen queira aprender no pobo, aprender do pobo, aprender o pobo.

Jonathan. Traballador Social. CDR O Viso